

Text filosofický a jeho „vylepšování“

Čtení filosofického textu má své nesnáze, ale i půvaby. K těm půvabům náleží nepochybně také to, že vždycky to, co čteme, čteme z distance, nejsme houba, která může do sebe vsáknout nějaký text, i když si ten text ovšem můžeme (třeba fotograficky) zapamatovat; vždycky je pro nás čtení textu čímsi aktivním, je to činnost, a to *naše* činnost. To znamená, že vždycky přistupujeme k určitému textu tak, že už si něco myslíme předtím, že už máme zkušenosti s myšlením, někdy i zkušenosti s filosofováním. A tak takovým čtením nic jen tak pasívně nepřijímáme, nýbrž musíme se k tomu aktivně dostávat, neboť ten text jsou jen písmena, shluky písmen, značky, šifry – a my je musíme dešifrovat, rozluštit. Ale nejen to: my se musíme pokusit pochopit jejich hlubší smysl, nejen chápat smysl jednotlivých slov. A jde-li o filosofický text, musíme se dopídit až toho filosofického významu, tj. významu v širším až nejširším kontextu. A někdy říkáme, že jde o pochopení toho, co chtěl autor-filosof říci. A myslíme si, že nejlepší přístup k tomu, co chtěl právě tímto textem, touto formulací nějaký filosof říci, je co největší znalost, nejrozsáhlejší sečtěllost v jeho ostatních knihách a textech. A tak srovnáváme tento konkrétní text, tuto konkrétní formulaci s tím, jak o stejné „věci“ týž autor mluvil nebo psal jinde. A tak se může dost dobře stát, že si uděláme jakýsi obraz toho, jak autor myslí a co si myslí, a v daném textu hledáme jen jeho potvrzení. Když se ukáže, že našemu chápání autora a jeho myšlení právě tento text moc neodpovídá, tak ho necháme stranou, eventuálně docela bez povšimnutí, a pokud ta nesrovnalost začne být moc velká a proto nepřehlédnutelná, budeme mít za to, že tento k citaci nevhodný text vznikl omylem, přehlédnutím, nedopatřením. A případně budeme mít chuť právě tento text, tuto formulaci opravit nebo aspoň omluvit. A tak dochází k prvnímu kroku jakési nadvlády čtenáře-filosofa nad autorem-filosofem: chceme autorovi rozumět lépe, než on rozuměl sám sobě. Jak se tohoto nebezpečí vyvarujeme? A je to vůbec vážné nebezpečí? Není to vlastně ten nejlepší způsob, jak autorovi porozumět, když se s ním jakoby trochu hádáme?

(Písek, 150921-2.)